

Utviklingen i ungdomskriminalitet i Sør-Vest politidistrikt, 2016-2024

1. Sammendrag

Denne rapporten presenterer funn om ungdomskriminaliteten i Sør-Vest fra 2016-2024. Hovedfunnene er at ungdomskriminaliteten har økt i Sør-Vest politidistrikt, og at vi forventer en fortsatt økning de neste årene. Imidlertid er det en veldig liten andel av ungdommene i distriktet som begår kriminalitet, og majoriteten av gjerningspersonene er kun registrert med ett forhold. Samlet sett er ungdomskriminaliteten et lite, men økende problem som utfordrer politiets samfunnsoppdrag og har negative konsekvenser for de berørte ungdommene.

Økningen i ungdomskriminalitet skyldes at gjengangere registreres med flere forhold enn tidligere, og en generell økning i vold- og vinningskriminalitet. Økningen skyldes også utviklingen i de større byene, mens det er ingen markant endring på mindre tettsteder. Kriminaliteten begås både i det fysiske og digitale rom. Barns digitale tilstedeværelse og kompetanse gir de både mulighet og evne til å utføre kriminalitet på nett, men øker også sårbarheten for å bli utsatt for kriminalitet selv.

Økningen i ungdomskriminalitet sammenfaller med en negativ utvikling i faktorer som forskning tilsier øker sjansen for at barn begår kriminalitet og faren for gjentakende kriminalitet. Vi vil spesielt trekke frem at flere av gjengangere i ungdomskriminaliteten er sårbare barn med vanskelige oppvekstvilkår. I tillegg begås flere forhold av ungdommer som er bosatt på rus- og barnevernsinstitusjoner, både i Sør-Vest og utenfor politidistriktet.

Rapporten beskriver også forventet utvikling dersom utviklingen i faktorer som kan påvirke ungdomskriminaliteten fortsetter og effektive forebyggende tiltak uteblir. Vi forventer en fortsatt økning i ungdomskriminaliteten, både i antall registrerte gjerningspersoner og antall gjengangere. Denne utviklingen vil primært ramme ungdommene, som både er ofre for og utøvere av kriminaliteten. På grunn av teknologisk utvikling forventes kompleksiteten i kriminaliteten å øke, noe som utfordrer arbeidet med å avdekke og etterforske ungdomskriminalitet.

Datamaterialet i rapporten begrenser hvilke slutninger vi kan trekke fra analysen. Analysen er avgrenset til perioden 2016-2024. Vi har derfor ikke belegg for å si at økningen i ungdomskriminalitet er historisk unormal for Sør-Vest på grunn av manglende sammenligningsgrunnlag. Rapporten beskriver heller ikke årsaksforklaringer til økningen, kun en gjennomgang av faktorer som antas å påvirke ungdomskriminaliteten.

Vi håper med denne rapporten å skape økt situasjonsforståelse for utviklingen i ungdomskriminaliteten og forventet utvikling de neste årene. Funnene tilsier at det er stor gevinst i tettere oppfølging av de mest aktive gjengangerne og økt samhandling om forebyggende tiltak rettet mot barn i sårbare livssituasjoner. Områderettede tiltak med fokus på å bedre sosioøkonomiske forhold for større grupper kan også ha en positiv effekt. Til sist vil vi påpeke at den beste verktøykassen for å forebygge ungdomskriminalitet inneholder verktøy fra forebyggende aktører i hele distriktet. Sør-Vest har gode forutsetninger for å forebygge ungdomskriminalitet. Vi håper rapporten kan fungere som inspirasjon til økt innsats i det forebyggende arbeidet og bedre samhandling og informasjonsutveksling mellom politiet og forebyggende aktører.

Innhold

1. Sammendrag	2
2. Innledning	4
2.1. Bakgrunn og formål.....	4
2.2. Data og metode	4
2.3. Sør-Vest politidistrikt 2016-2024.....	5
2.4. Om ungdomskriminalitet	6
3. Utviklingen i den registrerte ungdomskriminaliteten i Sør-Vest	6
3.1. Omfanget av ungdomskriminaliteten i distriktet øker	6
3.2. Ungdommene som begår kriminalitet er en liten og mangfoldig gruppe.....	9
3.3. Vinning, kroppskrenkelse og skadeverk er de vanligste kriminalitetstypene	11
3.4. Ungdomskriminaliteten øker, men kun i noen områder	13
4. Relevante faktorer for utviklingen av ungdomskriminaliteten i Sør-Vest.....	15
4.1. Trender i risiko, sårbarhet- og beskyttelsesfaktorer på individnivå i Sør-Vest.....	15
4.2. Trender i risiko, sårbarhet- og beskyttelsesfaktorer på gruppenivå i Sør-Vest	17
4.3. Utvikling på samfunnsnivå som kan påvirke ungdomskriminaliteten i Sør-Vest....	18
5. Forventet utvikling	20
6. Oppsummering	22

2. Innledning

2.1. Bakgrunn og formål

Ungdomskriminalitet har fått stor oppmerksomhet blant både politikere, medier og innbyggere de siste årene. I *Kriminalitetsbildet i Sør-Vest politidistrikt 2025* pekes det på at det har vært en økning i den registrerte ungdomskriminaliteten i politidistriktet.¹ Denne rapporten er utarbeidet på bakgrunn av at man ønsker et bedre kunnskapsgrunnlag om utviklingen i ungdomskriminaliteten. Formålet med rapporten er at den skal bidra til felles situasjonsforståelse på tvers av sektorer og etater, og dermed være et utgangspunkt for diskusjoner knyttet til forebygging av ungdomskriminalitet. Begrepet ungdomskriminalitet defineres i denne rapporten som kriminelle forhold der gjerningspersonen er under 18 år.

Rapporten beskriver og analyserer hvordan ungdomskriminaliteten har utviklet seg i Sør-Vest i 2016-2024, samt utviklingen i faktorer som kan påvirke fremtidig ungdomskriminalitet. Videre presenterer rapporten forventet utvikling for ungdomskriminaliteten i distriktet 2 år frem i tid. For å belyse utviklingen i ungdomskriminalitet og faktorer som påvirker utviklingen, har vi benyttet både kvantitative og kvalitative data. Rapporten beskriver faktorer som øker sannsynligheten for ungdomskriminalitet, men avgrenses fra å teste årsaksforhold, altså i hvilken grad utviklingen i drivere og barrierer til ungdomskriminalitet faktisk påvirker utviklingen i ungdomskriminalitet i Sør-Vest.

Vi vil takke KORUS Stavanger for samtaler om funn fra Ungdata-undersøkelsene og funn fra deres arbeid med Hurtig Kartlegging og Handling-rapporten om vold blant mindreårige for Stavanger kommune.

Rapporten er strukturert som følger. Først beskrives fremgangsmåten for datainnsamling og analyse, regionen Sør-Vest og utviklingen i ungdomskriminaliteten nasjonalt. Så presenteres en resultatdel som beskriver kriminalitetsutviklingen. I neste del presenteres utviklingen i faktorer som kan påvirke ungdomskriminaliteten i Sør-Vest. Deretter presenteres en beskrivelse av forventet utvikling. Til sist oppsummeres rapporten.

2.2. Data og metode

I denne rapporten har vi brukt ulike analytiske metoder for å beskrive utviklingen i ungdomskriminaliteten frem til 2025, samt forventet utvikling de neste to årene. Det er gjort kvantitative og kvalitative analyser ved bruk av strukturerte analyseteknikker. Rapporten beskriver både utvikling i den registrerte ungdomskriminaliteten og utviklingen i risiko-, sårbarhets- og beskyttelsesfaktorer. Dataene er primært statistikk fra straffesaksregisteret (STRASAK), demografisk statistikk fra SSB, og resultater fra Ungdata-undersøkelsene for distriktet.

Fra Ungdata-undersøkelsene benytter vi data for ungdomsskoletrinnet fra runde 2013, 2016, 2019, og 2022. Vi benytter Ungdata fra ungdomsskoletrinnet av to årsaker. For det første ønsker vi å kunne kartlegge eventuelle endringer i risiko-, sårbarhets- og beskyttelsesfaktorer for de yngre elevene. Jo tidligere kartlegging av risiko- og beskyttelsesfaktorer, jo bedre forståelse av hvordan disse faktorene kan påvirke deltakelse i kriminalitet senere i ungdomstiden. For det andre er dataene for ungdomstrinnet sterkere sammenlignet med videregående dataen for utvalgsperioden.

I denne rapporten definerer vi ungdomskriminalitet som kriminelle forhold begått av gjerningspersoner der alder er kjent og under 18 år ved gjerningstidspunktet. Dette tillater oss å sammenligne registerdata hentet fra STRASAK over tid, men skaper også

---

¹ Sør-Vest pd. (2025) *Kriminalitetsbildet i Sør-Vest politidistrikt 2025*. Hentet fra <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2025/01/30/kriminalitetsbildet-i-sor-vest-politidistrikt-2025/>

utfordringer grunnet systematiske skjevheter i datamaterialet. Det er både endringer i registreringspraksis over tid, ulik oppklaringsgrad for ulike kriminalitetstyper, samt mørketall på grunn av at noen kriminalitetstyper som for eksempel seksuallovbrudd anmeldes sjeldnere enn annen kriminalitet.

Når det gjelder ungdomskriminalitet, skaper dette utfordringer. Høyere oppklaringsprosent for alvorlig kriminalitet gir flere gjerningspersoner², og dermed bedre forutsetninger for at forholdet kan kategoriseres som ungdomskriminalitet fordi alder på gjerningsperson er kjent. Dette fører til systematisk skjevhet i rapportering for ulike kriminalitetstyper fordi gjerningsperson er oftere kjent i alvorlige saker, som fører til at en større andel av sakene kan kodes som ungdomskriminalitet sammenlignet med mindre alvorlig kriminalitet. For å redusere graden av usikkerhet knyttet til funnene i analysen av STRASAK-dataene, har vi brukt data fra Ungdata-undersøkelsen på selvrapportert kriminalitet for ungdomsskoletrinnet for å validere funnene. Trianguleringen av data reduserer risikoen for at endringer i ungdomskriminaliteten er tilfeldig observert.

2.3. Sør-Vest politidistrikt 2016-2024

Sør-Vest politidistrikt består av 29 kommuner med over 540 000 innbyggere. 23 av kommunene i distriktet ligger i Rogaland fylke, mens 5 kommuner er i Vestland og 1 i Agder fylke. Demografisk er Sør-Vest pd. et distrikt i endring. I 2016-2024 har både den totale befolkningssammensetningen økt, og regionen er forventet å vokse ytterligere de neste årene.³ Befolkningssammensetningen har endret seg og distriktet har blitt mer etnisk mangfoldig. Over tid har en høyere andel av befolkningen innvandret til Norge eller er norskfødte med innvandrerforeldre.⁴ Andelen over 16 år med høyere utdanning har også økt.⁵ Andelen av arbeidsstyrken som er arbeidsledige er i slutten av perioden 2016-2024 lavere enn i starten, men hadde en topp under pandemien.⁶ Det legemeldte sykefraværet har steget noe siden 2018⁷, og er likt den nasjonale utviklingen. Distriktet blir også eldre, andelen innbyggere over 67 år har steget i perioden.⁸

Totalt sett er kommunene i Sør-Vest pd. robuste sammenlignet med landsgjennomsnittet. Samtlige kommuner skårer høyere enn sammenlignbare kommuner på Kommunesektorens organisasjon sin indikator for kommunal robusthet. Indikatoren måler demografi, inntekter og kostnader, folkehelse og utenforskap.⁹ Sør-Vest har derfor gode forutsetninger for å forebygge ungdomskriminalitet sammenlignet med landsgjennomsnittet.

---

² Falck, Sturla (2000). Barne- og ungdomskriminalitet i Norge på 1990-tallet. Samfunnsspeilet 3/2000. DOI: https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/70574?_ts=137ea92ac70

³ Statistisk Sentralbyrå (2024). *Regionale befolkningsframskrivninger*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/befolkningsframskrivninger/statistikk/regionale-befolkningsframskrivninger>

⁴ Statistisk Sentralbyrå (2024). *09817: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter statistikkvariabel, region, innvandringskategori, landbakgrunn og år*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09817/tableViewLayout1/>

⁵ Statistisk Sentralbyrå (2024). *09429: Personer 16 år og over, etter statistikkvariabel, region, nivå, kjønn og år*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09429/tableViewLayout1/>

⁶ NAV (2024). *HLO90 Helt ledige. Fylke. Tidsserie år*. Hentet fra <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/historisk-statistikk>

⁷ KS (2024). Sykefraværstatistikk. Hentet fra <https://www.ks.no/fagomrader/statistikk-og-analyse/fravar/sykefravarsstatistikk/>

⁸ KS (2024). Status kommune – kommunevise indikatorer. Hentet fra <https://www.ks.no/status-kommune/kart/region?r=11>

⁹ Statistikk for kommunene i distriktet er hentet fra Framtidsverktøyet 2040 utarbeidet av KS. Link til verktøyet: <https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/norge-2040/min-kommune/>

2.4. Om ungdomskriminalitet

De siste årene har økt ungdomskriminalitet fått mye fokus både nasjonalt og i distriktet. Spesielt er det knyttet bekymring til økende forekomst av vold- og vinningskriminalitet begått av unge gjerningspersoner. Stigningen i registrert ungdomskriminalitet nasjonalt følger en lengre periode der ungdomskriminaliteten gikk ned i Norge mellom 2004-2017.¹⁰ Tradisjonelt slutter de fleste ungdommene å begå kriminelle forhold når de blir voksne¹¹, men kombinasjonen av ung alder og flere fengselsdommer øker risikoen for å fortsette som kriminell senere i livet.¹² Ungdom som begår kriminalitet er også mer sårbare for å bli rekruttert til organisert kriminalitet.¹³

Forebygging av ungdomskriminalitet har med andre ord potensielt store gevinster for ungdommene selv og samfunnet som helhet. Effektiv forebygging krever imidlertid en evidensbasert forståelse av den faktiske utviklingen i ungdomskriminalitet lokalt, samt forholdene som påvirker risikoen for at ungdom skal begå kriminalitet. For å forstå utviklingen i ungdomskriminalitet skiller man gjerne mellom risikofaktorer, sårbarhetsfaktorer og beskyttelsesfaktorer. Med risikofaktorer mener vi faktorer som øker sannsynligheten for at ungdommer skal begå kriminelle forhold. Et eksempel på en risikofaktor for ungdomskriminalitet er å ha blitt utsatt for vold i barndommen.¹⁴ Sårbarhetsfaktorer er mottakelighet og evne til å takle negative effekter. Et eksempel på en sårbarhetsfaktor for ungdomskriminalitet kan være psykiske lidelser.¹⁵ Beskyttelsesfaktorer er faktorer som reduserer de negative virkningene når en person er eksponert for risikofaktorer. Et eksempel på en beskyttelsesfaktor mot ungdomskriminalitet er høy grad av prososial involvering; at man deltar i aktivitet som kan komme andre til gode gjennom for eksempel idrett eller andre fritidsaktiviteter.¹⁶ For å implementere effektive tiltak mot ungdomskriminalitet, bør helheten i faktorer som påvirker risikoen for kriminalitet vurderes. Senere i denne rapporten beskriver vi utviklingen i utvalgte risiko-, sårbarhets- og beskyttelsesfaktorer i Sør-Vest.

3. Utviklingen i den registrerte ungdomskriminaliteten i Sør-Vest

3.1. Omfanget av ungdomskriminaliteten i distriktet øker

Antallet registrerte forhold der gjerningsperson er under 18 år har økt fra 2016-2024. Figur 1 visualiserer utviklingen i antall registrerte forhold begått av personer under 18 år i Sør-Vest pd. samt to sammenlignbare politidistrikt. Den stiplede grå linjen viser den

¹⁰ Bhuller, M. & Røgeberg, O. (2022). Kjennetegn ved barn og unge som begår kriminelle handlinger og virkninger av straff. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/contentassets/e8f0236bb0784a83911537df3d1fb9f2/rapport-ungdomskriminalitet.pdf>

¹¹ Basto-Pereira, M. & Farrington, David P. (2022). Developmental predictors of offending and persistence in crime: A meta-analysis of meta-analyses. *Aggression and Violent Behavior*, vol 65. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2022.101761>

¹² Kristoffersen, R. (2022). Tilbakefall hos løslatte fra fengsel 2010-2018. <https://hdl.handle.net/11250/3082627>

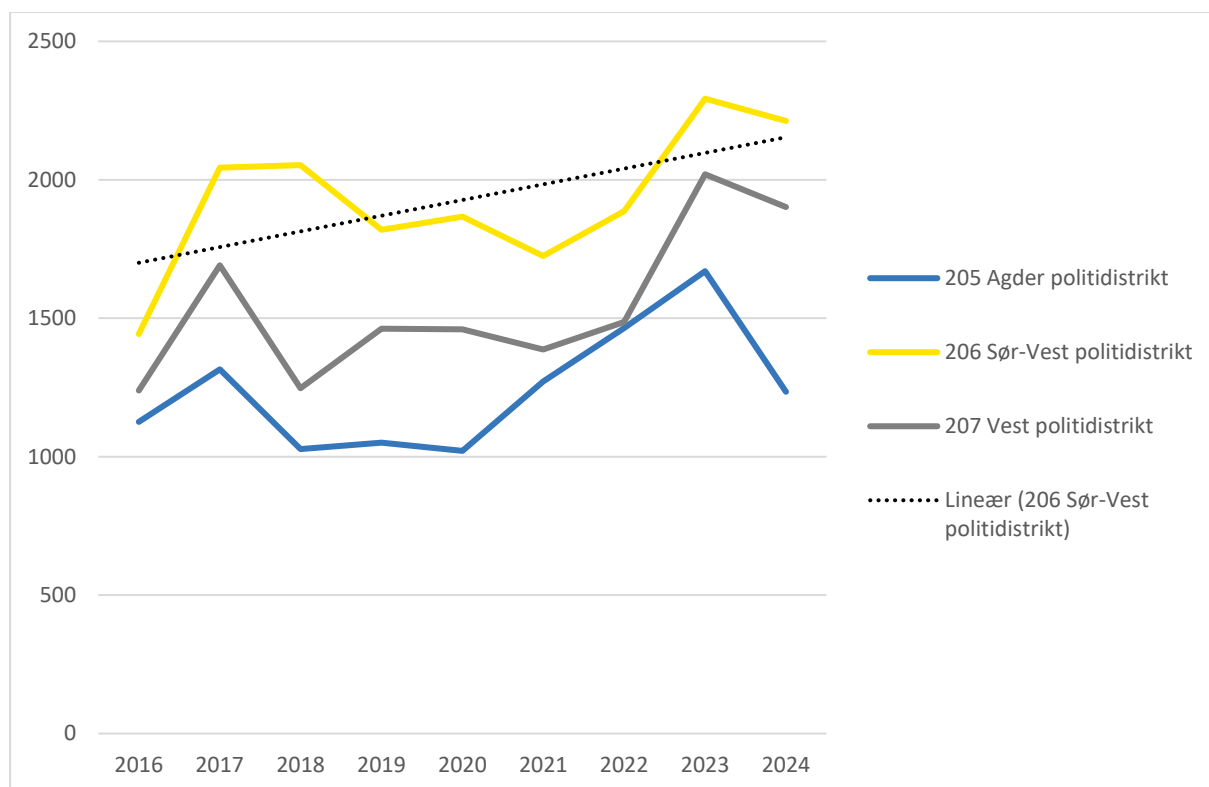
¹³ Justis- og beredningsdepartementet (2021). Meld. St. 34 (2020–2021). Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-34-20202021/id2857691/>

¹⁴ Basto-Pereira, M., Gouveia-Pereira M, Pereira CR, Barrett EL, Lawler S, Newton N, Stapinski L, Prior K, Costa MSA, Ximenes JM, Rocha AS, Michel G, Garcia M, Rouchy E, Al Shawi A, Sarhan Y, Fulano C, Magaia AJ, El-Astal S, Alattar K, Sabbah K, Holtzhausen L, Campbell E, Villanueva L, Gomis-Pomares A, Adrián JE, Cuervo K, Sakulku J. (2022). The global impact of adverse childhood experiences on criminal behavior: A cross-continental study. *Child Abuse Negl.* doi: 10.1016/j.chiabu.2021.105459.

¹⁵ Ayano, Getinet, Rosanna Rooney, Christina M. Pollard, Jaya A.R. Dantas, Roanna Lobo, Zakia Jeemi, Sharyn Burns, Robert Cunningham, Stephen Monterosso, Lynne Millar, Sharinaz Hassan, Sender Dovchin, Rhonda Oliver, Kael Coleman, and Rosa Alati (2024). "Risk and Protective Factors of Youth Crime: An Umbrella Review of Meta-Analyses." *Clinical Psychology Review*, vol 113, 102479. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2024.102479>

¹⁶ Navarro-Pérez, José Javier, Marcelo Viera, Joana Calero and José Miguel Sánchez Tomás. "Factors in Assessing Recidivism Risk in Young Offenders." *Sustainability* (2020): n. pag.

økende trenden i ungdomskriminalitet, og det er en signifikant stigning i antall registrerte forhold.

Figur 1: Trender i registrert ungdomskriminalitet, 2016-2024¹⁷

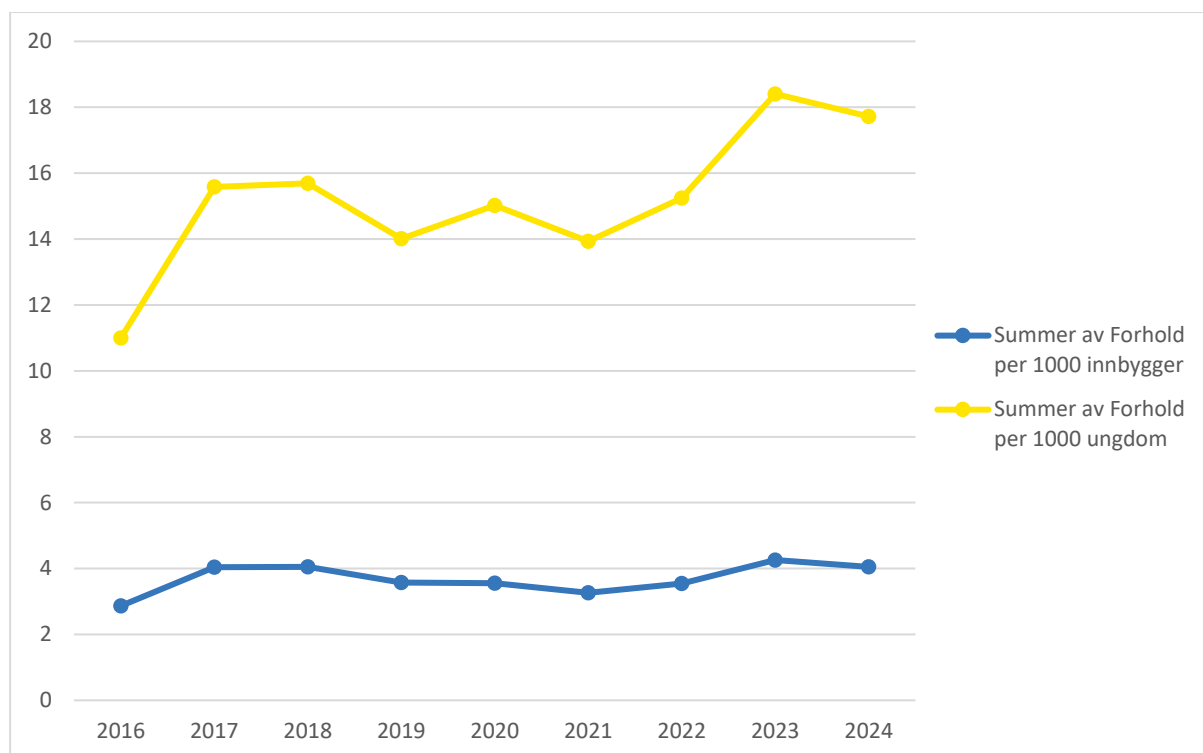
Sør-Vest pd. har et høyt antall registrerte forhold begått av personer under 18 år sammenlignet med to av våre nabolagdistrikter, men disse tallene tar ikke høyde for antall ungdommer som bor i distriktene. Det kan også være systematiske forskjeller i prioriteringer og kapasitet mellom distriktene. Tallene som er visualisert i figur 1 skal derfor ikke tolkes som et estimat på hvilke distrikter som har størst utfordring med ungdomskriminaliteten fra år til år, men som en visualisering av trendutvikling over tid. Her kan vi se at alle distriktene har en rapportert økning, der Sør-Vest pd. og Vest pd. har meget lik utvikling. Økningen i registrert ungdomskriminalitet i perioden 2016-2024 gjenspeiles også i Ungdata-undersøkelsen der antall ungdommer som rapporterer å ha begått et kriminelt forhold øker. Det er imidlertid viktig å påpeke at tall fra Ungdata viser at 2016 var et år der ungdommene rapporterte i lavere grad enn før at de hadde begått kriminelle forhold.¹⁸

Figur 2 viser utviklingen internt i Sør-Vest pd. Den gule linjen visualiserer antall registrerte forhold per 1000 ungdom i distriktet, mens den blå linjen visualiserer utviklingen per 1000 innbygger. Den blå linjen viser at det har vært en økning i ungdomskriminalitet i distriktet, men at utviklingen har gått fra et relativt lavt antall forhold per innbygger til et litt høyere, men fortsatt relativt lavt nivå. En mulig tolkning av dette er at ungdomskriminalitet ikke er et mye større fenomen i 2024 sammenlignet med 2016. Den gule linjen viser derimot at sammenlignet med antall ungdommer i distriktet, så har ungdomskriminaliteten steget betraktelig. En plausibel konklusjon på

¹⁷ Kilde: STRASAK

¹⁸ Bhuller, M. & Røgeberg, O. (2022). Kjennetegn ved barn og unge som begår kriminelle handlinger og virkninger av straff. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e8f0236bb0784a83911537df3d1fb9f2/rapport-ungdomskriminalitet.pdf>

dette er at ungdommene i distriktet begår flere kriminelle forhold enn før, og at dette har steget fra et lavt nivå i 2016.

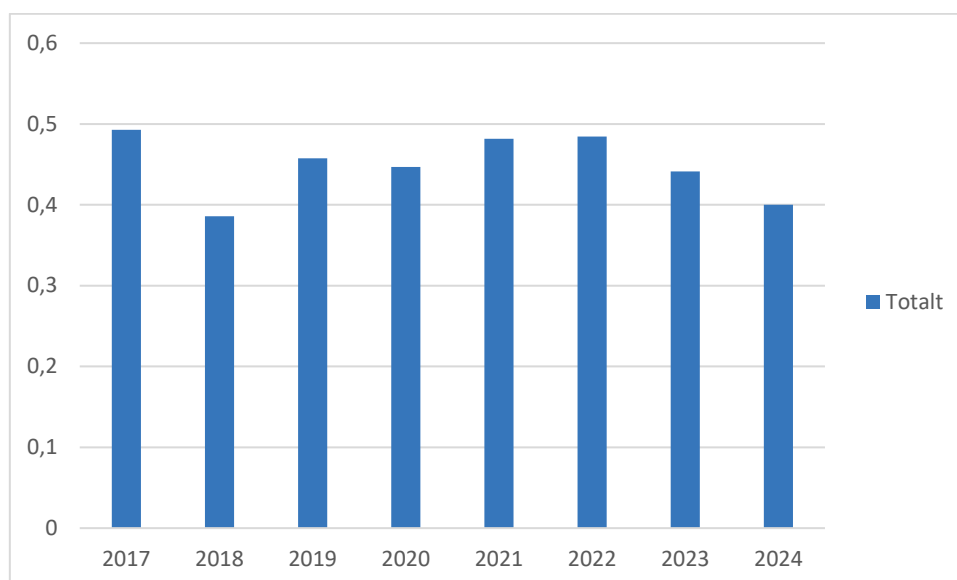
Figur 2: Antall forhold per 1000 i Sør-Vest pd., 2016-2024.¹⁹

For å forstå hva som driver antallet registrerte forhold opp, undersøkte vi om økningen skyldes at flere under 18 år begår kriminalitet enn før. Figur 3, som visualiserer et estimat for antall ungdom som blir registrert med ett eller flere forhold uten å være registrert med forhold i foregående år, tyder på at dette ikke er tilfelle. Jevnt over skyldes nær halvparten av de registrerte ungdomskriminalitetsforholdene per år at ungdom blir registrert med ett forhold, og det er ingen indikasjon på at denne andelen øker over tid.

¹⁹ Kilde: STRASAK og SSB

Sør-Vest politidistrikt

Figur 3: Andelen av registrerte forhold i Sør-Vest pd. som skyldes et forhold der gjerningsperson ikke har foregående forhold i 2016-2024²⁰

Ungdomskriminaliteten i Sør-Vest politidistrikt har økt, og økningen skyldes at gjengangere i kriminalitetsstatistikken begår flere kriminelle handlinger.

Økningen i registrerte forhold skyldes at det er flere ungdommer som registreres med mer enn ett forhold og/eller at noen ungdommer registreres med mange flere forhold per år enn tidligere. Dette betyr at selv om det er en økning både i antall gjerningspersoner og antall forhold, så forklares den totale økningen i ungdomskriminalitet best av en økning i antall forhold per individ. Disse resultatene viser at Sør-Vest har en økende utfordring med gjengangere i kriminalitetsstatistikken.

3.2. Ungdommene som begår kriminalitet er en liten og mangfoldig gruppe

Det er svært få ungdommer i Sør-Vest politidistrikt som begår kriminelle handlinger.

I perioden 2016-2024 så utgjør ungdom som begår kriminalitet under én prosent av den totale ungdomsbefolkningen, med unntak av 2023 der andelen er akkurat en prosent.²¹ Ungdommene som er registrert med kriminelle forhold i 2016-2024 er en mangfoldig gruppe. Generelt er majoriteten av ungdommene i straffesaksstatistikken kun registrert

²⁰ Kilde: STRASAK. Tallene er beregnet ut ifra om ungdom er registrert med tidligere forhold i observasjonsperioden, og er derfor et estimat da vi ikke kan validere at det ikke foreligger registrerte forhold før observasjonsperioden. 2016 er utelatt fra grafikken på grunn av manglende evne til å utelukke forhold i foregående år. Tallene er derfor også validert ved å se på antall forhold per år begått av gjengangere der det er en økning over tid.

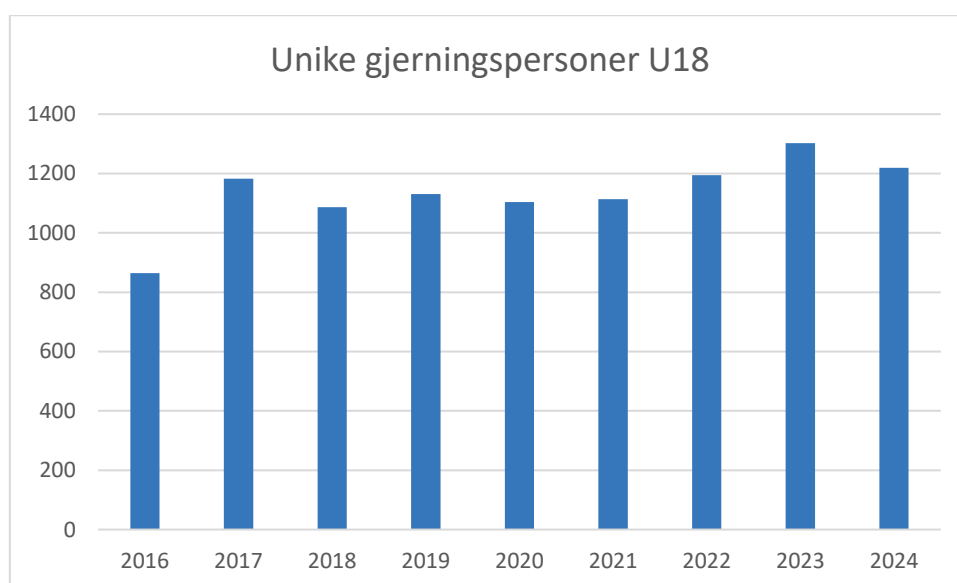
²¹ I realiteten er tallet enda lavere da flere av gjerningspersonene har registrert bostedskommune utenfor Sør-Vest politidistrikt.

med ett forhold i perioden, og forskning på denne gruppen tilsier at de aller fleste ikke vil begå kriminelle handlinger senere i livet.²²

Gutter er sterkt overrepresentert, tre av fire registrerte ungdommer i perioden er gutter. Generelt er gutter overrepresentert i ungdomskriminalitetsstatistikken over tid og på tvers av kulturer.²³ Det er imidlertid kjønnsforskjeller innenfor de ulike kriminalitetsgruppene. Innenfor vinningskriminalitet er ratioen mellom kjønnene jevnere. Antall registrerte jenter øker også i årene 2016-2024, spesielt innenfor vold- og vinningskriminalitet.

89 prosent av forholdene er begått av ungdommer som har norsk statsborgerskap og Norge som fødeland. En gjennomgang av ungdom som er registrert med 20 eller flere forhold i perioden viser at over halvparten av ungdommene er født i Norge av norske foreldre, cirka en av fire har minst én forelder med bakgrunn utenfor Norden og cirka 18 prosent er selv født i et annet land enn Norge.²⁴

Både anmeldelsesstatistikken og Ungdata-resultatene viser at vi har flere kriminelle under 18 år enn før, men at det store hoppet i antall gjerningspersoner skjer fra 2016-2017. Figur 4 illustrerer utviklingen i antall registrerte gjerningspersoner i straffesaksregisteret for alle kriminalitetstyper, der man kan observere en liten økning over tid. Det er imidlertid viktig å påpeke at majoriteten av disse begår kun ett straffbart forhold og vi forventer at majoriteten av disse vil ikke begå flere straffbare handlinger. For eksempel, i 2024 var 72% av gjerningspersonene kun registrert med ett forhold.

Figur 4: Antall unike registrerte U18-gjerningspersoner i Sør-Vest pd., 2016-2024²⁵

Snittalderen ved gjerningstidspunkt i perioden er 15 år, og 67 prosent av alle forholdene er begått av ungdom som var i alderen 13,2-16,8 år gamle. Det er knyttet bekymring til at man ser yngre gjerningspersoner begå alvorlige voldshandlinger og ran.

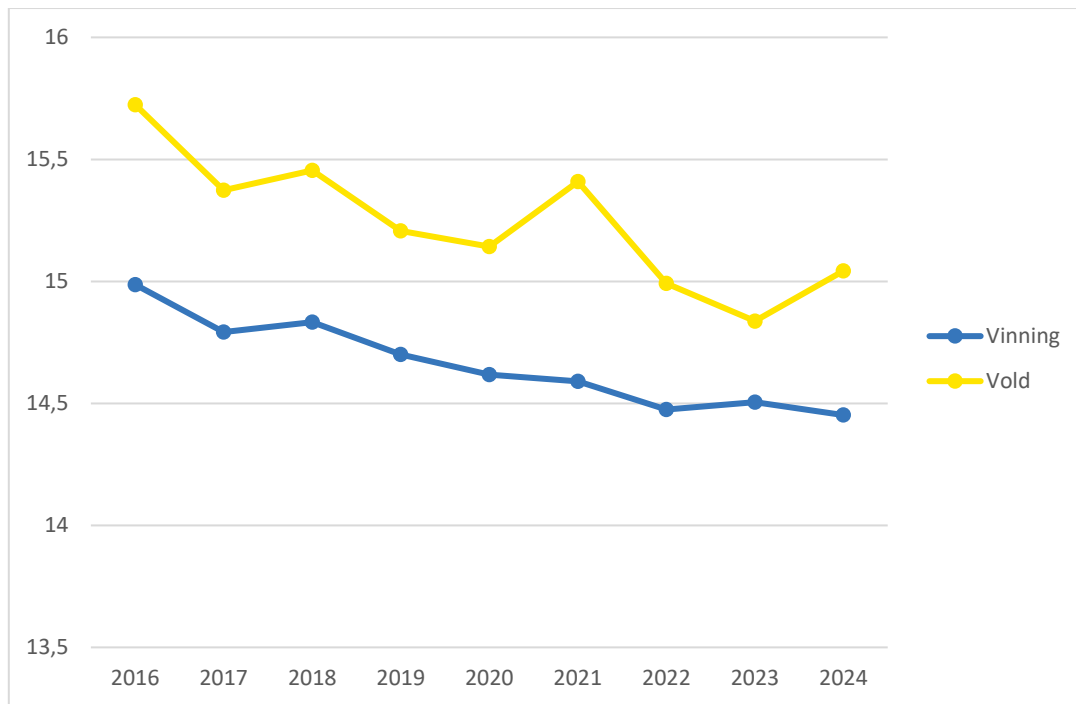
²² Basto-Pereira, M. & Farrington, David P. (2022). Developmental predictors of offending and persistence in crime: A atic review of meta-analyses. *Aggression and Violent Behavior*, vol 65. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2022.101761>

²³ Basto-Pereira, M. & Farrington, David P. (2022). Developmental predictors of offending and persistence in crime: A atic review of meta-analyses. *Aggression and Violent Behavior*, vol 65. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2022.101761>

²⁴ Folkeregisteret

²⁵ Kilde: STRASAK

Gjennomsnittsalderen for vold og vinning har gått ned. I figur 5 kan vi se at snittalderen på gjerningspersonen har sunket noe gjennom 2016-2024.

Figur 5: Gjennomsnittsalder på gjerningsperson i Sør-Vest pd. 2016-2024 innenfor kriminalitetstypene vinning og vold²⁶

Et fenomen vi ønsker å trekke frem, er at nesten 1 av 20 av de registrerte forholdene ble begått av ungdom som ikke er bosatt i politidistriktet. Disse ungdommene var bosatt i henholdsvis 136 ulike kommuner, der tilreisende ungdom fra Bergen, Oslo og Kristiansand var mest representert. En gjennomgang av ungdommene som var registrert med flere enn tre forhold i vårt distrikt og hadde registrert bosted i et annet distrikt viser at nær samtlige hadde en tilknytning til en barneverns- eller rusinstitusjon. De hadde ofte tidligere bodd i en kommune i Sør-Vest pd., og returnerte til Sør-Vest for å oppsøke tidligere omgangskrets, venner og familie. Kriminaliteten de begikk samsvarte ofte med tidligere modus fra da de hadde registrert bostedskommune i distriktet. Kvalitativ gjennomgang av sakene tyder på at disse ungdommene er spesielt sårbare for gjentagende kriminell atferd. De mangler gode, nære relasjoner²⁷, har rus- og psykiatriutfordringer²⁸, samt nærhet til kriminelle miljøer.²⁹ Denne gruppen illustrerer kompleksiteten i forebyggingsarbeidet der behovet for samhandling ikke bare oppstår på tvers av kommuner og sektorer i distriktet, men også på tvers av fylkesgrenser og politidistrikt.

3.3. Vinning, kroppskrenkelse og skadeverk er de vanligste kriminalitetstypene

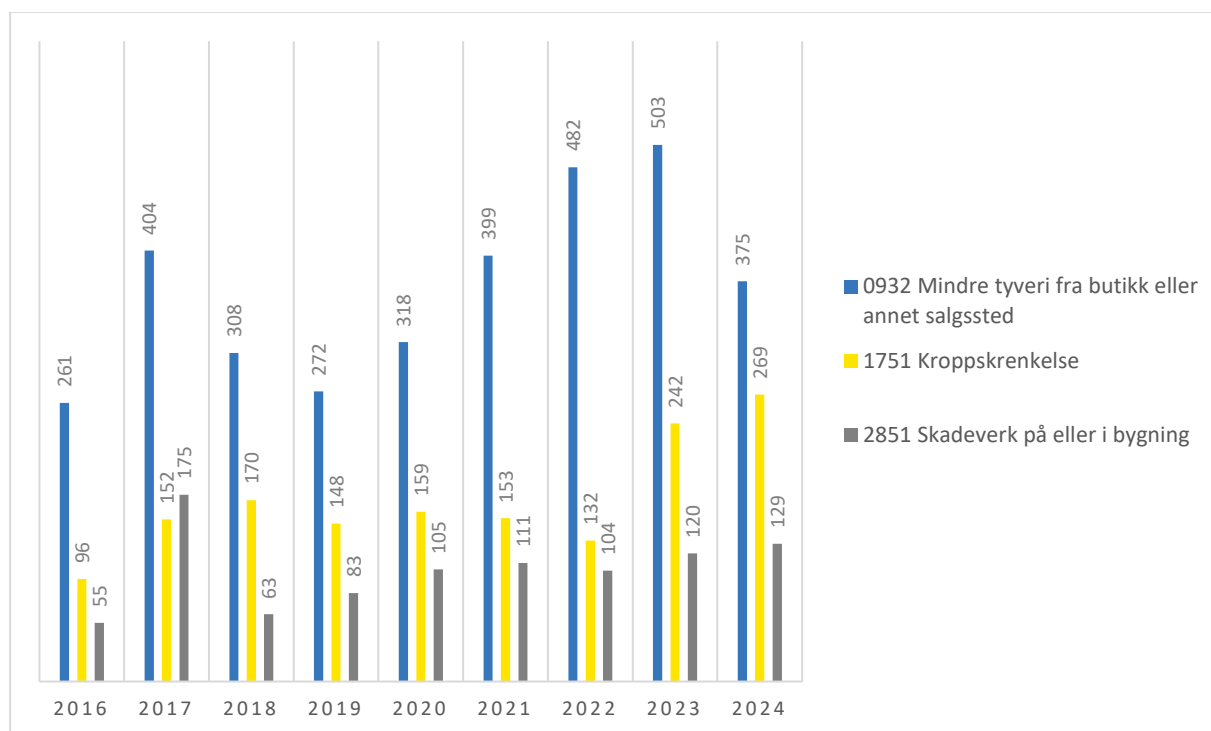
²⁶ Kilde: STRASAK

²⁷ Leschied, A., Chiodo, D., Nowicki, E., & Rodger, S. (2008). Childhood predictors of adult criminality: A meta-analysis drawn from the prospective longitudinal literature. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 50(4), 435–467. <https://doi.org/10.3138/cjccj.50.4.435>

²⁸ Wilson, H. W., Stover, C.S. & Berkowitz, S.J. (2009). Research review: The relationship between childhood violence exposure and juvenile antisocial behaviour: A meta-analytic review. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 50 (7) (2009), pp. 769-779, 10.1111/J.1469-7610.2008.01974.X; Assink M, van der Put CE, Hoeve M, de Vries SL, Stams GJ, Oort FJ. Risk factors for persistent delinquent behavior among juveniles: A meta-analytic review. *Clin Psychol Rev*. 2015 Dec;42:47-61. doi: 10.1016/j.cpr.2015.08.002. Epub 2015 Aug 8. PMID: 26301752.

²⁹ Cottle, C. C., Lee, R. J., & Heilbrun, K. (2001). The prediction of criminal recidivism in juveniles: A meta-analysis. *Criminal Justice and Behavior*, 28(3), 367–394. <https://doi.org/10.1177/0093854801028003005>

Mindre alvorlig vinningskriminalitet, kroppskrenkelse og skadeverk utgjør de kriminalitetstypene med flest registrerte forhold. De kriminalitetstypene som går ned i perioden er registrert narkotikakriminalitet og registrerte seksuallovbrudd. Vi antar at nedgangen i registrert narkotikarelatert ungdomskriminalitet skyldes endringer i politiets praksis rundt strafferettslige reaksjoner knyttet til narkotika.³⁰ Ungdata-resultatene for Rogaland tilsier at narkotikabruk blant ungdom har økt noe i distriktet.³¹ Vi kan heller ikke konkludere med at seksuallovbruddene har gått ned i perioden 2016-2024 da det både kan ta tid før disse forholdene blir anmeldt, og det også er utfordringer knyttet til å identifisere gjerningspersoner på nett. Mange fornærmede i saker om seksuallovbrudd på nett forteller aldri hva de har blitt utsatt for, eller forstår ikke at de er utsatt for et lovbrudd.³² Figur 6 visualiserer forekomsten av registrerte forhold for de tre statistikkgruppene med flest registrerte forhold i Sør-Vest pd. i perioden.

Figur 6: Utvikling i typer toppkategorier registrert ungdomskriminalitet i Sør-Vest pd., 2016-2024³³

Det er særlig økningen i registrert vold som preger det offentlige ordskiftet om økt ungdomskriminalitet. For å forstå denne utviklingen, kan det være hensiktsmessig å skille mellom reaktiv og proaktiv aggresjon. Reaktiv aggressivitet kan forstås som en stabil tendens til å reagere med aggresjon i møte med frustrerende eller provoserende situasjoner.³⁴ En økning i registrerte forhold på grunn av reaktiv aggressivitet vil speiles i flere registrerte forhold knyttet til utagering i møte med grensesetting, mobbing og utenforskap eller andre situasjoner der et individ kan reagere med vold i møte med situasjoner som ikke utarter seg som de ønsker. Denne aggresjonsformen er gjerne

³⁰ Riksadvokaten (2021). *Påtalemyndighetens legalitetskontroll med tvangsmiddelbruk*. Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/patalemyndighetens-legalitetskontroll-med-tvangsmiddelbruk/>

³¹ Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – Storbyuniversitetet (2024). Cannabisbruk, ungdom (inndeling per 1.1.2024). Hentet fra <https://khs.fhi.no/webview/>

³² Kripes (2025). *Cyberkriminalitet 2025*. Hentet fra <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2025/02/11/cyberkriminalitet-2025--hastigheten-og-alvorligheten-i-kriminaliteten-oker/#:~:text=%C2%ABCyberkriminalitet%202025%C2%BB%20gir%20en%20gjennomgang%20av%20trussellandskapet%20for,av%20trender%20og%20metoder%20p%C3%A5%20tvers%20av%20landegrenser>

³³ Kilde: STRASAK

³⁴ Roland, E. & Idsøe, T. (2001). Aggression and bullying. *Aggressive Behavior*, 27, s. 446–462.

impulsiv og rettet mot det som oppfattes som frustrasjonens kilde.³⁵ En informant i kartleggingen om vold blant mindreårige i Stavanger trekker frem at volden skjer der provokasjonen skjer³⁶, altså at voldsutøvelse ofte skjer i øyeblikket som en respons på en provokasjon.

Proaktiv aggressivitet handler om å bruke aggresjon som et virkemiddel for å oppnå sosiale gevinster.³⁷ I kartleggingen av vold blant mindreårige i Stavanger pekes det på at enkelte ungdom bruker vold for å oppnå status og respekt, spesielt i miljøer involvert i omsetning og bruk av narkotika.³⁸ Ved å bruke vold bygger disse ungdommene frykttkapital, altså at man kan spille på andres frykt for represalier, reaksjoner eller handlinger, og dermed kan utøve makt over andre.³⁹

Voldsutviklingen i distriktet bør forstås i lys av begge disse formene for aggresjon, og forebyggingsstrategier bør være lagt opp etter hva som motiverer den unge til å utføre vold. Det er også viktig å påpeke at reaktiv og proaktiv vold i virkeligheten ikke er gjensidig utelukkende former for vold, men ofte komplementære og at de samme individene som utøver den ene typen vold vil ha høyere sannsynlighet for å utøve den andre typen vold.⁴⁰

3.4. Ungdomskriminaliteten øker, men kun i noen områder

Økningen i ungdomskriminalitet skyldes mer kriminalitet i de største byene.

Ungdomskriminaliteten i Sør-Vest foregår i hele politidistriktet, men det er store regionale forskjeller på antall forhold, utvikling over tid og interne forhold i kommunene. 45 prosent av forholdene skjer i Stavanger og Sandnes. Ekskludert ungdom som bor i andre politidistrikter, er 25 prosent av forholdene i Stavanger begått av ungdom som kommer fra andre kommuner i vårt distrikt. I Sandnes øker dette til 36 prosent. Dette gir de to største byene i politidistriktet særlige utfordringer. Lignende trender i kommuner med relativt høyt antall registrerte forhold kan også observeres for Time, Haugesund og Klepp. I noen kommuner, for eksempel Sola og Randaberg, er ungdommene oftere registrert med kriminelle forhold i andre kommuner enn i hjemkommunen. De større byene har høyere antall forhold per registrert gjerningsperson, og det er i disse områdene at utfordringene knyttet til gjengangere er størst. Samtidig gir gjengangere stort utslag på kriminalitetsstatistikken til noen av de minst befolkede kommunene. For eksempel i kommuner som Etne, Vindafjord og Sveio utgjør få forhold store svingninger i kriminalstatistikken, men det er ingen endringer over tid i mengden registrert ungdomskriminalitet.

³⁵ Sinne og aggresjon hos barn og unge (2020). Hentet fra <https://www.uis.no/nb/laringsmiljosenteret/sinne-og-aggresjon-hos-barn-og-unge#/>

³⁶ Uteseksjonen (2025). *En kartlegging av vold blant mindreårige i Stavanger Kommune*. HKH Rapport 01/25. Side 15

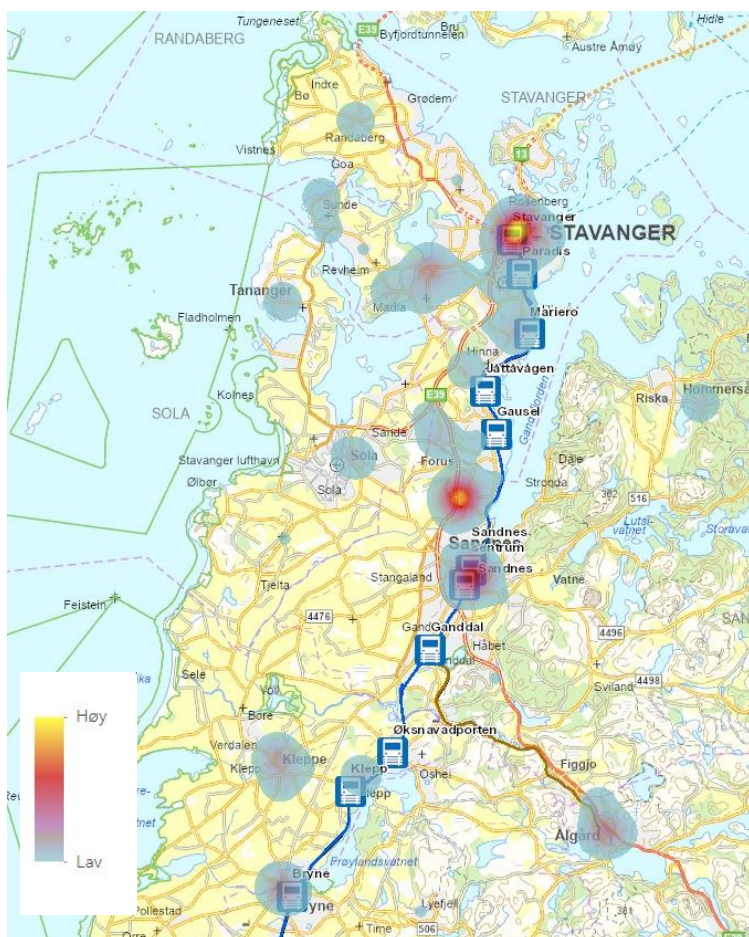
³⁷ Roland, E. & Idsøe, T. (2001). Aggression and bullying. *Aggressive Behavior*, 27, s. 446–462.

³⁸ Uteseksjonen (2025). *En kartlegging av vold blant mindreårige i Stavanger Kommune*. HKH Rapport 01/25. Side 15

³⁹ NOU 2020: 4. Straffelovrådets utredning nr. 1 — Kriminalisering av deltakelse i og rekruttering til kriminelle grupper. Justis- og Beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-4/id2693247/?ch=2>

⁴⁰ Romero-Martínez, Á., Sarrate-Costa, C., & Moya-Albiol, L. (2022). Reactive vs proactive aggression: A differential psychobiological profile? Conclusions derived from a atic review. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 136, 104626. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2022.104626>

Nabokommuner som Haugesund og Karmøy kan ha forskjellige lokale trender. Haugesund og Karmøy har relativt like nivåer av ungdomskriminalitet, men dynamikkene i ungdomskriminaliteten er forskjellige. For eksempel har Haugesund flere registrerte ungdomskriminalitetsforhold i kommunen enn det er registrert forhold begått av ungdom med bostedsadresse i Haugesund. For Karmøy er denne trenden motsatt. Årsaken til differansen er at Haugesund har flere registrerte gjerningsforhold begått av ungdom som har bostedskommune i en annen kommune enn Karmøy har. Av de to kommunene har Haugesund flest registrerte forhold i 2016-2024, men ved å analysere de geografiske trendene, avdekkes det at deler av ungdomskriminaliteten i Haugesund utføres av gjerningspersoner fra Karmøy.

Figur 7: Registrerte vinningsforhold, 2024

De geografiske forskjellene i distriktene kan knyttes til at ungdom møtes og samles i sentrale strøk. Figur 7 viser geografiske trender i registrerte forhold kategorisert som *vinning* der gjerningsperson er under 18 år med fokus på Stavanger/Sandnes i 2024. Vinning forekommer i stor grad i sentrale byområder, gjerne langs kollektive knutepunkter og på kjøpesentre.

I årene 2016-2024 er 2024 året med flest registrerte forhold, og 2023 er året med nest flest registrerte forhold. Nær hele økningen i registrert vinning for Sør-Vest politidistrikt i 2024 skyldes flere registrerte forhold i Stavanger.

Det er vel så viktig å forstå hvor ungdomskriminalitet i det digitale rom skjer som i det fysiske rom. For eksempel gjelder flere av de registrerte seksuallovbruddene i perioden forhold som foregår på internett. Typiske digitale plattformer for ungdomskriminalitet er gjerne sosiale media-plattformer som ungdommen benytter i hverdagen, eksempelvis Snapchat. Plattformene kan for eksempel benyttes til å mobilisere ungdommer til slåsskamp⁴¹, organisere salg og distribusjon av narkotika, true og hetse og begå seksuallovbrudd. Økt digital tilstedeværelse har økt mulighetsrommet for ungdom til å begå kriminalitet, og skaper samtidig utfordring når det kommer til forebyggingsarbeidet.⁴²

⁴¹ Uteseksjonen (2025). *En kartlegging av vold blant mindreårige i Stavanger Kommune*. HKH Rapport 01/25. Side 15

⁴² Kripos (2025). *Cyberkriminalitet 2025*. Hentet fra <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2025/02/11/cyberkriminalitet-2025--hastigheten-og-alvorligheten-i-kriminaliteten-oker/#:~:text=%C2%ABCyberkriminalitet%202025%C2%BB%20gir%20en%20gjennomgang%20av%20trussellandskapet%20for,av%20trender%20og%20metoder%20p%C3%A5%20tvers%20av%20landegrensar>

En viktig dimensjon av kriminalitetsutviklingen er at det kan være forskjell i hvor kriminaliteten oppstår og hvor den materialiserer seg. For eksempel kan vinningskriminalitet oppstå gjennom salg av varer på digitale arenaer og materialisere seg i ran ved kollektive knutepunkter. En informant i kartleggingsrapporten om vold blant mindreårige i Stavanger trekker frem at voldshendelser kan starte på sosiale medier og eskalere på digitale arenaer til "det smeller".⁴³ Videre kan lovbruddene som oppstår i det offentlige rom, eksempelvis voldsutøvelse, leve videre på internett i form av deling.⁴⁴ Dette skaper en tilleggsbelastning for ofre for denne typen kriminalitet.

4. Relevante faktorer for utviklingen av ungdomskriminaliteten i Sør-Vest

I denne delen av rapporten beskriver vi utviklingen i risiko-, sårbarhets- og beskyttelsesfaktorer for ungdomskriminalitet i Sør-Vest, samt utviklingen i faktorer på samfunnsnivå som kan ha betydning for ungdomskriminaliteten lokalt. Vi skiller mellom individspesifikke, gruppespesifikke og samfunnsspesifikke faktorer. Forskning på faktorer som påvirker ungdomskriminalitet på individnivå finner robuste sammenhenger mellom sosioøkonomiske forhold, opplevelser med vold og andre traumer i barndommen, enkelte personlighetstrekk, helse og rusmisbruk. Forskning på faktorer som påvirker ungdomskriminalitet på gruppenivå trekker blant annet frem kriminell omgangskrets, skole og fritid. Analysegrunnlaget i denne rapporten er derimot ikke egnet til å etablere en årsakssammenheng mellom ulike faktorer og utviklingen i ungdomskriminalitet. Beskrivelsene under er inkludert for å peke på potensielle årsakssammenhenger som kan øke risikoen for at flere ungdommer utvikler utagerende atferd og begår kriminelle handlinger.

4.1. Trender i risiko, sårbarhet- og beskyttelsesfaktorer på individnivå i Sør-Vest

Flere unge har vanskelige oppvekstvilkår i Sør-Vest politidistrikt enn tidligere.

Lav sosioøkonomisk status øker risikoen for å delta i ungdomskriminalitet fordi det kan medføre økt følelse av fremmedgjøring, økonomisk belastning, aggresjon og ved å redusere fremtidsambisjoner.⁴⁵ Analyse av de nasjonale Ungdata-resultatene tilsier at ungdommer med lav sosioøkonomisk status har mindre tro på at de vil få et godt liv sammenlignet med ungdommer med høy sosioøkonomisk status.⁴⁶ I Rogaland har andelen barn som lever i hjem med vedvarende lavinntekt økt noe i 2016-2024.⁴⁷ Videre har antallet ungdom som mener de vil få et godt og lykkelig liv sunket i perioden.⁴⁸ Et

⁴³ Uteseksjonen (2025). *En kartlegging av vold blant mindreårige i Stavanger Kommune*. HKH Rapport 01/25. Side 14

⁴⁴ Uteseksjonen (2025). *En kartlegging av vold blant mindreårige i Stavanger Kommune*. HKH Rapport 01/25. Side 15

⁴⁵ Wright, Bradley R., Caspi, Avshalom, Moffitt, Terrie E., Miech, Richard A. & Silva, Phil A. (2006). RECONSIDERING THE RELATIONSHIP BETWEEN SES AND DELINQUENCY: CAUSATION BUT NOT CORRELATION*. *Criminology*, vol 37, issue 1, side 175-194

⁴⁶ Anders Bakken, & Hanne C. Hougen. (2022). Ungdata - online analysefil (Versjon 2) [Datasett]. Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør. <https://doi.org/10.18712/NSD-NSD3067-V2>

⁴⁷ Statistisk sentralbyrå (2024). 09571: Vedvarende lavinntekt. Treårsperiode. Barn (prosent), etter mottakergruppe, statistikkvariabel og intervall (år). <https://www.ssb.no/statbank/table/09571/tableViewLayout1/>

⁴⁸ Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – Storbyuniversitetet (2024). Ungdata 2022: Rogaland. Nøkkeltall Ungdomstrinnet, side 19. Hentet fra <https://www.ungdata.no/rapporter/?fylke=0#theform>

ønske om å tjene penger trekkes frem som et mulig motiv for å delta i kriminell aktivitet blant ungdommer som utøver vold, og det pekes på at flere av disse ungdommene har usikre fremtidsbilder.⁴⁹

Tidligere erfaringer med vold, overgrep, rusmisbruk i hjemmet eller andre traumer er sterke risikofaktorer for ungdomskriminalitet. I Rogaland er det ingen endring i andelen ungdommer som oppgir at de er fornøyd med foreldrene sine i perioden.⁵⁰ En del av ungdommene rapporterer at de har opplevd vold i hjemmet. I Ungdata-undersøkelsen oppgir tre prosent av utvalget på ungdomsskolenivå å ha sett familiemedlemmer begå vold mot andre familiemedlemmer i 2022.⁵¹ Det er heller ingen større endringer i andelen barn som har undersøkelser fra barnevernet eller barn med barnevernstiltak i Rogaland i perioden.⁵² Det er derfor lite sannsynlig at økningen i registrert ungdomskriminalitet skyldes endringer i forhold i hjemmet de siste årene. Her er det i midlertid viktig å trekke frem at flere av ungdommene som er registrert som gjengangere i statistikken og ungdommene som ble kartlagt i rapporten om vold blant mindreårige skårer høyt på disse risikofaktorene.⁵³ Flere av gjengangerne i statistikken i Sør-Vest har selv blitt utsatt for vold, omsorgssvikt eller andre traumer i tidlig alder.

Unge som begår gjentatt kriminalitet i Sør-Vest pd. har ofte vanskelige oppvekstvilkår.

Dårlig psykisk helse kan påvirke risikoen for å begå ungdomskriminalitet. I regionen oppgir flere ungdommer å ha søvnproblemer og andre psykiske plager enn tidligere.⁵⁴ Ungdom har også rapportert høyere grad av psykiske plager for hvert år Ungdata-undersøkelsene har blitt gjennomført.⁵⁵ Imidlertid støtter ikke analyser av subgrupper i Ungdata at de utagerende ungdommene er mer ensomme eller har det mer vondt enn gjennomsnittet. Dårligere psykisk helse bør derfor forstås som noe som kan gjøre ungdom mer sårbare for å delta i ungdomskriminalitet. God psykisk helse kan også være en beskyttelsesfaktor. En beskyttelsesfaktor for ungdomskriminalitet er hvor motstandsdyktige eller resiliente ungdommen er.⁵⁶ Med resiliens menes her ungdommens evne til å takle vanskelige situasjoner og utfordringer uten å utvikle psykiske lidelser. Pandemiårene hadde en sterk påvirkning på mental helse⁵⁷, som kan ha hatt en negativ påvirkning på hvor resiliente ungdommene er.

⁴⁹ Uteseksjonen (2025). *En kartlegging av vold blant mindreårige i Stavanger Kommune*. HKH Rapport 01/25. Side 13

⁵⁰ Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – Storbyuniversitetet (2024). Ungdata 2022: Rogaland. Nøkkeltall Ungdomstrinnet, side 11. Hentet fra <https://www.ungdata.no/rapporter/?fylke=0#theform>

⁵¹ Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – Storbyuniversitetet (2024). Ungdata 2022: Rogaland. Nøkkeltall Ungdomstrinnet, side 41. Hentet fra <https://www.ungdata.no/rapporter/?fylke=0#theform>

⁵² Statistisk sentralbyrå (2024). Barn med barnevernstiltak (inndeling per 1.1.2024). Hentet fra <https://khs.fhi.no/webview/>; Statistisk sentralbyrå (2024). Barn med undersøkelse av barnevernet (inndeling per 1.1.2024). Hentet fra <https://khs.fhi.no/webview/>

⁵³ Uteseksjonen (2025). *En kartlegging av vold blant mindreårige i Stavanger Kommune*. HKH Rapport 01/25.

⁵⁴ Anders Bakken, & Hanne C. Hougen. (2022). Ungdata - online analysefil (Versjon 2) [Datasett]. Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør. <https://doi.org/10.18712/NSD-NSD3067-V2>

⁵⁵ Ungdata (2024). Stress og psykiske plager blant unge. Hentet fra <https://www.ungdata.no/stress-press-og-psykiske-plager-blant-unge/>

⁵⁶ Navarro-Pérez, José Javier, Marcelo Viera, Joana Calero and José Miguel Sánchez Tomás. "Factors in Assessing Recidivism Risk in Young Offenders." *Sustainability* (2020): n. pag.

⁵⁷ Si Chen, Wei Huang, Min Zhang, Yan Song, Chunshan Zhao, Hongwei Sun, Yanyu Wang, Jihong Wang, Yali Sun, Lei Zhou, Yan Zhu, HongYuan Wang, ZhengYang Xu, YuRui Bai, Cheng Chang (2025). Dynamic changes

Det er en sterk sammenheng mellom rusmisbruk og ungdomskriminalitet.⁵⁸ Ruslidelser og kriminell atferd oppstår ofte samtidig. Ungdom som ruser seg har høyere sjanse for å begå mer kriminalitet og ungdom som begår kriminalitet har høyere sjanse for å ruse seg mer.⁵⁹ Rusbruk påvirker også forholdet mellom traumatiske hendelser i barndommen og tilbakefall til kriminalitet. Traumatiske hendelser i barndommen øker sjansen for rusmisbruk som igjen øker sjansen for gjentakende kriminalitet.⁶⁰ Andelen unge som har brukt eller blitt tilbudt hasj eller marihuana det siste året har økt marginalt i Rogaland i perioden⁶¹, men Rogaland har ikke like sterk rapportert økning som landsgjennomsnittet og ligger også langt under landsgjennomsnittet gjennom hele perioden. Dette samsvarer ikke med politiets egen registrering av narkotikakriminalitet blant unge, men differansen skyldes endring i registreringspraksis hos politiet og påfølgende mørketall om narkotikarelatert kriminalitet. Økt etterspørsel etter narkotika fører til at aktiviteten i grensesnittet mellom ungdommer som vil kjøpe narkotika og leverandører av narkotika øker.

4.2. Trender i risiko, sårbarhet- og beskyttelsesfaktorer på gruppenivå i Sør-Vest

Ungdommenes omgangskrets har en sterk påvirkning på rekruttering og tilbakefall til kriminalitet.

Kriminell omgangskrets påvirker risikoen for å selv begå kriminelle handlinger som ung.⁶² At både antallet som oppgir selv å ha begått kriminelle handlinger, samt antallet registrerte gjerningspersoner under 18 øker i Sør-Vest, er bekymringsfullt. Dette innebærer at flere ungdommer vil være eksponert for personer i sin omgangskrets som har begått kriminelle forhold. Kriminelle søsken øker også risikoen for at en ungdom skal begå kriminelle forhold.⁶³ Kriminelle nettverk har økt behov for rekruttering i en etablerings- og ekspansjonsfase, samt dersom konflikter mellom grupperinger tilspisser seg.⁶⁴ I Norge rekrutterer kriminelle nettverk ofte i områder preget av utfordringer knyttet til sosioøkonomiske forhold, men kan også rekruttere gjennom eksisterende

---

and future trend predictions of the global burden of anxiety disorders: analysis of 204 countries and regions from 1990 to 2021 and the impact of the COVID-19 pandemic. *eClinicalMedicine*, vol 79, 103014. Hentet fra <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2589537024005935>

⁵⁸ White, Helene Raskin, Courtney Cronley, and Padmini Iyer, 'Alcohol and Drug Use as Risk Factors for Delinquent Behavior Among Adolescents', in Robert A. Zucker, and Sandra A. Brown (eds), *The Oxford Handbook of Adolescent Substance Abuse*, Oxford Library of Psychology (2019; online edn, Oxford Academic, 10 Dec. 2015), <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199735662.013.025>, accessed 31 Jan. 2025.

⁵⁹ D'Amico, Elizabeth J., Edelen, Maria Orlando., Miles, Jeremy N. V., Morral, Andrew R. (2008). The longitudinal association between substance use and delinquency among high-risk youth. *Drug and Alcohol Dependence*, vol 93, issue 1-2, side 85-92; Zhang-James, Yanli., Kuja-Halkola, Ralf., Lichtenstein, Paul., Larsson, Henrik. & Faraone, Stephen V. (2020). Machine-Learning prediction of comorbid substance use disorders in ADHD youth using Swedish registry data. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, vol 61, issue 12, side 1370-1379. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/jcpp.13226>

⁶⁰ Weber, Shelby & Lynch, Shannon (2021). Understanding the relations among adverse childhood experiences (ACE), substance use, and reoffending among detained youth. *Child Abuse & Neglect*, vol 120, 105211. Hentet fra <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105211>

⁶¹ Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – Storbyuniversitetet (2024). Cannabisbruk, ungdom (inndeling per 1.1.2024). Hentet fra <https://khs.fhi.no/webview/>

⁶² Cottle, C. C., Lee, R. J., & Heilbrun, K. (2001). The prediction of criminal recidivism in juveniles: A meta-analysis. *Criminal Justice and Behavior*, 28(3), 367–394. <https://doi.org/10.1177/0093854801028003005>

⁶³ Walters, Glenn D. (2022). Delinquency between siblings: A meta-analysis. *Aggression and Violent Behaviour*, vol 67, 101792. Hentet fra <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1359178922000738>

⁶⁴ Justis- og beredssapsdepartementet (2021). Meld. St. 34 (2020–2021). Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet, side 104. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-34-20202021/id2857691/>

knytninger til de unge som vennskap eller familiære relasjoner.⁶⁵ I Sør-Vest opererer både lokale nettverk, nettverk med forankring i andre deler av landet og nettverk som styres fra utlandet.⁶⁶ Sårbare ungdommer som allerede begår kriminalitet har høyere sannsynlighet for å bli rekruttert inn i organisert kriminalitet. Narkotikarelatert organisert kriminalitet kan ha spesielt behov for unge "løpegutter"⁶⁷, og for noen av de rekrutterte er det en sammenheng mellom eget narkotikabruk, behov for penger og rekruttering.⁶⁸ Politiet er kjent med at enkelte ungdommer i Sør-Vest har blitt rekruttert til narkotikaomsetning, men det foreligger lite informasjon om målrettet rekruttering.⁶⁹

Ungdommers omgangskrets kan også være en beskyttelsesfaktor for ungdomskriminalitet. Ungdommers fritidsaktiviteter kan påvirke risikoen for å begå kriminelle forhold, der organisert aktivitet og prososial involvering kan beskytte mot å begå kriminelle forhold. Lite fornuftig bruk av fritiden har til sammenligning sterk påvirkning på tilbøyelighet til å delta i ungdomskriminalitet.⁷⁰ Andelen som deltar i organisert aktivitet i regionen har gått ned etter pandemien.⁷¹ Dette kan øke potensialet for at flere ungdommer trekker mot kriminelle miljøer. Subgruppenanalyser av Ungdata tilsier imidlertid at det ikke er de som er ensomme som begår flest kriminelle forhold.

Forhold til skole kan påvirke risikoen for å delta i ungdomskriminalitet. Skoleklima påvirker blant annet problematferd⁷², som igjen er knyttet til økt risiko for ungdomskriminalitet. Elever som føler seg knyttet til skolen har lavere risiko for å begå gjentatte kriminelle forhold sammenlignet med elever som har et dårlig forhold til skolen.⁷³ I Rogaland er de fleste fornøyde med skolen sin. Likevel har andelen som oppgir at de er litt eller svært fornøyde gått ned i løpet av perioden.⁷⁴ Enkelte av ungdommene som er registrert med mye kriminalitet, er registrert med mye fravær – og det er derfor rimelig å anta at deres besvarelser ikke er inkludert i Ungdata-resultatene.

4.3. Utvikling på samfunnsnivå som kan påvirke ungdomskriminaliteten i Sør-Vest

---

⁶⁵ Justis- og beredningsdepartementet (2021). Meld. St. 34 (2020–2021). Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet, side 104. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-34-20202021/id2857691/>

⁶⁶ Sør-Vest politidistrikt (2025). Kriminalitetsbildet i Sør-Vest politidistrikt 2025.

⁶⁷ Justis- og beredningsdepartementet (2021). Meld. St. 34 (2020–2021). Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet, side 104. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-34-20202021/id2857691/>

⁶⁸ Munkvik, C. (2024). Slik fanges ungdommer i kriminelle nettverk. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/KMeaz6/slik-fanges-ungdommer-i-kriminelle-nettverk>

⁶⁹ Munkvik, C. (2024). Slik fanges ungdommer i kriminelle nettverk. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/KMeaz6/slik-fanges-ungdommer-i-kriminelle-nettverk>

⁷⁰ Cottle, C. C., Lee, R. J., & Heilbrun, K. (2001). The prediction of criminal recidivism in juveniles: A meta-analysis. *Criminal Justice and Behavior*, 28(3), 367–394. <https://doi.org/10.1177/0093854801028003005>

⁷¹ Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – Storbyuniversitetet (2024). Ungdata 2022: Rogaland. Nøkkeltall Ungdomstrinnet, side 23. Hentet fra <https://www.ungdata.no/rapporter/?fylke=0#theform>

⁷² S. Reaves, S.D. McMahon, S.N. Duffy, L. Ruiz. The test of time: A meta-analytic review of the relation between school climate and problem behavior. *Aggression and Violent Behavior*, 39 (2018), pp. 100-108, 10.1016/j.avb.2018.01.006

⁷³ Wilkinson, A., Lantos, H., McDaniel, T. & Winslow, H. (2019). Disrupting the link between maltreatment and delinquency: how school, family, and community factors can be protective. *BMC Public Health*, 19, 588. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-6906-y>

⁷⁴ Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – Storbyuniversitetet (2024). Ungdata 2022: Rogaland. Nøkkeltall Ungdomstrinnet, side 13. Hentet fra <https://www.ungdata.no/rapporter/?fylke=0#theform>

Samfunnstrender som teknologiutvikling påvirker hvordan ungdomskriminaliteten oppstår og utføres.

I dette avsnittet beskriver vi faktorer på samfunnsnivå som kan ha påvirkning på ungdomskriminaliteten i Sør-Vest. Felles for disse faktorene er at de oppstår utenfor Sør-Vest politidistrikt, men kan ha lokale effekter på ungdomskriminaliteten. Her vil vi spesielt trekke frem teknologisk utvikling, rammeverk for forebygging av ungdomskriminalitet og internasjonale forhold.

Ungdommene tar i større grad bruk teknologi som muliggjør kriminalitet. I rapporten "Cyberkriminalitet 2025" rapporterer Kripas at økt digitalisering og teknologiske avhengigheter har åpnet for nye sårbarheter som utnyttes av kriminelle.⁷⁵ Dette gjelder for eksempel bruk av lovlige plattformer i kriminell virksomhet. I Sør-Vest har man for eksempel observert at Snapchat brukes i forbindelse med narkotikasalg blant unge. I noen tilfeller ser vi også bruk av krypterte ende-til-ende tjenester i forsøk på å skjule den kriminelle aktiviteten. Enkelte studier peker på at pandemien fungerte som en akselerator på cyberstøttet⁷⁶ kriminalitet fordi hele samfunnet i større grad tok i bruk cyberteknologi for å sosialisere. Dette økte tilstedeværelsen til de kriminelle på nett og mulighetene for å utføre kriminalitet.⁷⁷ Det rapporteres også om at grensene mellom utagerende atferd og kriminell atferd viskes ut eller oppfattes som utydelige blant enkelte ungdom, for eksempel ved deling av voldsvideoer eller seksualisert innhold.⁷⁸

Det har også vært endringer i det juridiske rammeverket for aktører som jobber med å forebygge ungdomskriminalitet som har betydning for utviklingen lokalt. I Norge er det sterkt fokus på ungdommers frihet i håndteringen av straffbare handlinger begått av ungdom. For eksempel kan ikke barn under 15 år straffes, og det er få ungdommer under 18 år som får ubetingede fengselsdommer.⁷⁹ I perioden 2016-2024 kan man si at det har vært økt fokus på beskyttelse av negativ frihet i form av en styrkning av ungdommers rett til frihet fra statlig innblanding, spesielt knyttet til narkotikarelatert kriminalitet. Imidlertid er det også vedtatt juridiske endringer de siste årene som det er for tidlig å vurdere konsekvensene av. Påtalemyndigheten har fått økt handlingsrom til å

⁷⁵ Kripas (2025). Cyberkriminalitet 2025. Hentet fra <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2025/02/11/cyberkriminalitet-2025--hastigheten-og- alvorligheten-i-kriminaliteten-oker/#:~:text=%C2%ABCyberkriminalitet%202025%C2%BB%20gir%20en%20gjennomgang%20av%20trussellandskapet%20for,av%20trender%20og%20metoder%20p%C3%A5%20tvers%20av%20landegrener>

⁷⁶ Kripas definerer cyberstøttet kriminalitet som kriminalitet supplert av datasystemer; Kripas (2025). Cyberkriminalitet 2025. Hentet fra <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2025/02/11/cyberkriminalitet-2025--hastigheten-og- alvorligheten-i-kriminaliteten-oker/#:~:text=%C2%ABCyberkriminalitet%202025%C2%BB%20gir%20en%20gjennomgang%20av%20trussellandskapet%20for,av%20trender%20og%20metoder%20p%C3%A5%20tvers%20av%20landegrener>

⁷⁷ Miró-Llinares, Fernando (2025). Chapter 4: Crime Opportunities, Lockdowns, and Online Video Games: The Digital Leisure Hypothesis (and More on the Impact of Digitalization on Crime Trends). I *Understanding Crime in a Hybrid Society*, edited by Miró-Llinares, Fernando & Aebi, Marcelo F.

⁷⁸ Kripas (2025). Cyberkriminalitet 2025, side 6. Hentet fra <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2025/02/11/cyberkriminalitet-2025--hastigheten-og- alvorligheten-i-kriminaliteten-oker/#:~:text=%C2%ABCyberkriminalitet%202025%C2%BB%20gir%20en%20gjennomgang%20av%20trussellandskapet%20for,av%20trender%20og%20metoder%20p%C3%A5%20tvers%20av%20landegrener>

⁷⁹ Barneombudet (2025). Kriminalitet og straff. Hentet fra <https://www.barneombudet.no/for-barn-og-unge/dine-rettigheter/kriminalitet-og-straff/#:~:text=I%20Norge%20er%20den%20kriminelle%20alvalderen%2015%20%C3%A5r.,%20det%20kan%20fortsatt%20f%C3%A5%20konsekvenser%20for%20deg>

ilegge ungdommer sanksjoner.⁸⁰ For eksempel kan ungdommer ilegges oppholdsforbud der det er grunn til å anta at videre opphold øker sannsynligheten for at ungdommen vil begå nye straffbare handlinger.⁸¹ Slike tiltak skal både i større grad verne allmennheten fra å bli utsatt for straffbare handlinger, men også verne de kriminelle ungdommene selv fra videre deltakelse i straffbare forhold der de beskyttes fra skadevirkningene av kriminalitet.

Det har vært en økning i internasjonale konflikter som kan øke følelsen av utenforskap blant enkelte ungdommer. For eksempel kan internasjonale konflikter og ustabilitet ha en radikaliserende effekt på sårbar ungdom.⁸² PST rapporterer nasjonalt at en større andel av de som radikaliseres, er mindreårige.⁸³ Radikalisering kan øke risikoen for at ungdom begår hatkriminalitet. En gjennomgang av saker i Sør-Vest som kan kategoriseres som hatkriminalitet fra 01.01.2024-19.08.2024 viser at 1 av 5 antatte gjerningspersoner er under 18 år. Vi har imidlertid ikke tilstrekkelig datamateriell til å undersøke om dette har endret seg over tid.

Andre forhold som kan påvirke ungdomskriminaliteten i Sør-Vest, er utviklingen i andre distrikter i Norge og i våre naboland. I Sverige har man for eksempel observert at unge under 18 år, ofte bosatt på ulike institusjoner, blir hyret inn av eldre, etablerte aktører for å utføre et oppdrag.⁸⁴ Rekrutteringen av disse barna kan for eksempel skje på sosiale medier der bakmenn kontakter unge som liker innlegg av rappere med kriminell bakgrunn.⁸⁵ En spredning av denne typen rekrutteringsstrategi kan påvirke rekrutteringen i Sør-Vest lokalt. Her er det imidlertid viktig å påpeke av det er store forskjeller i sosioøkonomisk utvikling i Norge, og Sør-Vest spesifikt, sammenlignet med Sverige, som medfører at rekrutteringspotensialet er lavere.

5. Forventet utvikling

Vi forventer fortsatt økning i ungdomskriminalitet de neste to årene i Sør-Vest politidistrikt.

I denne delen presenteres vår vurdering av forventet utvikling for ungdomskriminaliteten i Sør-Vest politidistrikt de neste to årene. Den forventede utviklingen som beskrives må ikke leses som fakta, men som en beskrivelse av en plausibel fremtid. Vurderingene er basert både på funnene i denne rapporten og erfaringsbasert kunnskap om ungdomskriminaliteten i distriktet. Vurderingene er utarbeidet gjennom en workshop med deltakere fra ulike deler av politidistriktet. Vi legger to antagelser til grunn for denne vurderingen. Den første antagelsen er at utviklingen i de overnevnte faktorene som kan

⁸⁰ Riksadvokaten (2024). Endringer i bestemmelsene om straffereaksjoner for ungdom. Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2024/09/Endringer-i-bestemmelsene-om-straffereaksjoner-for-ungdom.pdf>

⁸¹ Riksadvokaten (2024). Endringer i bestemmelsene om straffereaksjoner for ungdom. Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2024/09/Endringer-i-bestemmelsene-om-straffereaksjoner-for-ungdom.pdf>

⁸² Politiets sikkerhetstjeneste. (2016). Tamarapport: Hvilken bakgrunn har personer som frekventerer islamistiske miljøer i Norge før de blir radikaliseret? Ekstern rapport (16/03327). pst. https://politietstryggingsteneste.no/globalassets/eldre/norsk_radikaliseringssprosjektets-rapport_ugradert.pdf

⁸³ PST (2025). Nasjonal trusselvurdering. Hentet fra https://www.pst.no/globalassets/2025/nasjonal-trusselvurdering-2025/nasjonal-trusselvurdering-2025_no_web.pdf

⁸⁴ NRK (2025). Kripas: Har avverget flere bestillingsdrap. Hentet fra https://www.nrk.no/norge/kripas_-har-avverget-flere-drap-som-kan-kobles-til-svenske-kriminelle-1.17116081

⁸⁵ NRK (2025). Kripas: Har avverget flere bestillingsdrap. Hentet fra https://www.nrk.no/norge/kripas_-har-avverget-flere-drap-som-kan-kobles-til-svenske-kriminelle-1.17116081

påvirke ungdomskriminaliteten i Sør-Vest fortsetter som før. Den andre antagelsen er at det er ingen særlige endringer i mottiltak fra politiet eller andre forebyggende aktører. Den andre antagelsen er ikke realistisk da både politiet og samarbeidende aktører forventes å iverksette mottiltak mot ungdomskriminalitet de neste to årene. Imidlertid har vi ikke faktorert inn konsekvensene av mottiltak i vår analyse. Vurderingen bør dermed leses som forventet utvikling dersom utviklingen i faktorene som kan påvirke ungdomskriminalitet fortsetter uten iverksettelse av mottiltak. Denne delen av rapporten er naturligvis beheftet med høy grad av usikkerhet.

De neste to årene forventer vi fortsatt økning i ungdomskriminaliteten i de store byene. I mindre urbane deler av politidistriktet vil utviklingen være lik som tidligere år med lite eller ingen observerbar endring i den synlige ungdomskriminaliteten. Mesteparten av kriminaliteten, spesielt knyttet til vold og vinning, vil fortsatt skje langs kollektive knutepunkter og i urbane byrom. Enkelte gjengangere vil gi utslag på den anmeldte statistikken i små kommuner. Vi forventer at antall gjerningspersoner vil øke til et snitt på 1300 registrerte gjerningspersoner under 18 år. Blant disse vil særlig gjengangerne ha vokst opp i hjem med større sosioøkonomiske utfordringer. Majoriteten av økningen i antall registrerte gjerningspersoner skyldes flere registrerte gjerningspersoner under 15 år. Det er imidlertid viktig å understreke at de ungdommene som begår kriminelle handlinger vil fortsatt utgjøre en marginal andel av ungdomsbefolkningen i Sør-Vest politidistrikt.

Utfordringene knyttet til gjengangere i ungdomskriminalitetsstatistikken vil øke i byene, særlig i Stavanger og Sandnes. Vi forventer et titalls flere gjerningspersoner som begår gjentatt kriminalitet. Enkelte av disse vil anvende proaktiv vold som et virkemiddel for å bygge fryktpapital mot andre ungdommer. I tillegg vil volden filmes og deles for å ytterligere forsterke fryktpapitalen. I de fleste tilfeller vil volden være av mindre alvorlig karakter, men det forventes enkelthendelser med grov vold begått av ungdom. Disse enkelthendelsene inkluderer både tilfeller der de involverte har intensjon om å påføre alvorlig skade og tilfeller der konfrontasjoner mellom ungdom eskaleres med påfølgende alvorlig vold som konsekvens. Den økende tendensen knyttet til bæring av kniv medfører økt fare for alvorlig skade ved konflikt.

Vi forventer at narkotikabruk blant unge fortsetter å øke i distriktet. Dette skaper økt mulighetsrom for etablerte kriminelle nettverk og aktører, og vi forventer at et titalls ungdommer vil rekrutteres til å selge narkotika. Rekruttering skjer hovedsakelig gjennom "tradisjonelle" metoder, ved kjøp/salg av narkotika og gjennom venner/familie. Enkelte ungdommer vil også utnyttes eller tvinges til kriminalitet av eldre kriminelle aktører, blant annet ved at de settes i gjeld. Det forventes også økende grad av rekruttering via sosiale medier og krypterte kommunikasjonsplattformer.

Cyberstøttet kriminalitet begått av ungdommer vil også øke, særlig seksuallovbrudd via sosiale medier. På dette området forventes det fortsatt store mørketall. Den teknologiske utviklingen, herunder adapteringen av kunstig intelligens, gir økte muligheter for kriminelle handlinger.

Samlet sett forventer vi noe økt utrygghetsskapende kriminalitet i de store byene. De fleste innbyggerne i Sør-Vest vil være relativt upåvirket av denne utviklingen, men økningen vil merkes blant ungdom. Ungdom vil oftere være ofre for straffbare handlinger begått av ungdom. I tillegg vil kriminalitetsutøvelsen ha negative skadevirkninger for de ungdommene som begår flere straffbare handlinger. Samlet sett kan vi forvente økte samfunnskostnader knyttet til ungdomskriminalitet og at berørte grupper får mindre tillit til myndighetene på grunn den negative utviklingen. I tillegg vil også den sosiale tilliten

mellom ungdommene påvirkes negativt som kan ha konsekvenser for samfunnsutviklingen på sikt.

6. Oppsummering

I denne rapporten har vi beskrevet utviklingen i ungdomskriminalitet i Sør-Vest i 2016-2024, samt utviklingen i faktorer som påvirker ungdomskriminalitet. Formålet med rapporten er å skape en felles situasjonsforståelse for utfordringer i ungdomskriminaliteten, forskjeller internt i distriktet og belyse viktige forhold som påvirker ungdomskriminaliteten lokalt.

Hovedfunnene er at ungdomskriminaliteten har økt noe over tid, men primært i de største byene og tettstedene. Økningen skyldes i stor grad at gjengangere er registrert med flere forhold enn før, og økt volds- og vinningskriminalitet. Kriminaliteten foregår både i det fysiske og det digitale rom. Unge kan både dele straffbare handlinger på nett, bruke cyberteknologi for å tilrettelegge for straffbare handlinger, og foranledninger til fysisk kriminalitet i form av provokasjon kan oppstå på nett.

Utviklingen i ungdomskriminaliteten sammenfaller med en negativ utvikling i faktorer som påvirker ungdomskriminaliteten på individnivå, gruppenivå og samfunnsnivå. Sør-Vest har også en utfordring med å forebygge straffbare handlinger begått av barn som er bosatt på barneverns- eller rusinstitusjoner. Disse barna er særlig sårbare, da de har få beskyttelsesfaktorer, og flere sårbarhets- og risikofaktorer for kriminalitet. Forebygging av ungdomskriminalitet begått av disse barna krever god samhandling mellom politiet, helse, skole, barnevern og andre relevante kommunale aktører.

Vi forventer at ungdomskriminalitet vil fortsette å øke de neste årene dersom effektive tiltak ikke implementeres. En slik utvikling vil ha negative samfunnskonsekvenser, spesielt for ungdom som blir den sterkest berørte gruppen. Ungdommene vil både utgjøre den største offergruppen for ungdomskriminalitet, og for de ungdommene som begår gjentatt kriminalitet vil skadevirkningene av dette medføre alvorlige konsekvenser for deres livskvalitet og fremtidsutsikter. Denne vurderingen er imidlertid beheftet med usikkerhet.

Datamaterialet i rapporten begrenser hvilke konklusjoner vi kan trekke i beskrivelsen av utviklingen i ungdomskriminaliteten. For det første så er analysen begrenset til perioden 2016-2024. 2016 blir av fagpersoner i distriktet samt i enkelte undersøkelser beskrevet som et år med lavt nivå av ungdomskriminalitet. Vi har derfor ikke grunnlag for å kunne si at dagens nivå av ungdomskriminalitet er historisk unormalt for Sør-Vest, eller at økningen er ulik tidligere økninger. For det andre har vi beskrevet faktorer som kan påvirke ungdomskriminaliteten i Sør-Vest, men datamaterialet i rapporten er ikke egnet til å etablere en årsakssammenheng mellom risiko-, sårbarhets- og beskyttelsesfaktorene og ungdomskriminalitet lokalt.

Funnene tilsier at det er stor gevinst i å redusere antall gjengangere i ungdomskriminaliteten. Å redusere det totale antallet ungdom som begår én kriminell handling vil gi lite utslag på det totale omfanget av ungdomskriminalitet i et kortsiktig perspektiv, men kan ha langtidseffekter dersom det forhindrer at enkelte av disse blir gjengangere i kriminalitetsstatistikken. Å redusere antall gjengangere vil kreve en helhetlig tilnærming der samarbeidende tjenester må vurdere hvilke tiltak som er egnet for å hjelpe den enkelte ungdom, samt om det finnes tiltak som kan redusere sårbarheten for flere ungdommer gjennom områderettede tiltak.

